

A MAGYAR HÚSMARHATARTÁS SIKERESSÉGÉNEK HÁTTERE ÉS JÖVŐJE THE FUTURE AND THE REASONS BEHIND THE SUCCESS OF THE HUNGARIAN BEEF CATTLE PRODUCTION

Tengely Péter¹, Nagyné Pércsi Kinga²

¹BSc hallgató, ²egyetemi docens

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: tengely.peter@gmail.com, nagyne.percsi.kinga@gtk.szie.hu

Összefoglalás

A cikk elsődleges célja egy induló gazdaság beruházási költség-igényének meghatározása, valamint annak a feltevésnek a vizsgálata, miszerint hazánkban a legeredményesebb és leggazdaságosabb a legelőre alapozott, úgynevezett klasszikus tartás. Az ágazat hazai sikerei mögött főleg a kedvező környezeti adottságok állnak, ami kedvez a szabadtéri tartásnak, és a megfelelő takarmány-előállításnak. A sikeresség fenntartása érdekében a gazdáknak nagyobb figyelmet kell szentelniük az integrációk kialakításra, hiszen közösen nagyobb versenyelőnyre tehetnek szert. A kezdő gazdálkodók feladata, hogy megtalálják a gazdaságuk környezetébe legjobban illő fajtát és tartástechnológiát.

Summary

The primary aim of the article is to determine the cost demand of a starting enterprise and to analyse the hypothesis if the most profitable and successful animal keeping form in Hungary is the classical pasture based form. The reasons behind the domestic success of the sector are mainly the favourable environmental conditions, which are optimal for open-air cattle raising and for the appropriate feed production. For the sake of the sustainable success, farmers have to pay attention to the creation of an integration that will help them to gain competitive advantage. The task of young farmers is to find the sort of beef cattle and the technology of production which suits their farms and the environment of their farms the best.

Kulcsszavak: Történelem, Fajtaválasztás, Tartástechnológia, Támogatások, Tapasztalatok

Jel besorolás: Q19

LCC: SF191-275

Bevezetés

A magyar húsmarhatartás sikerességének elemzése nélkülözhetetlen az ágazat jövőbeli kilátásainak megértése szempontjából. Az ország azon részein, ahol az intenzív növénytermesztésnek nincsen kultúrája, továbbra is állattartással kellene hasznosítani a rendelkezésre álló földterületeket. A téma aktualitására és fontosságára az is felhívja a figyelmet, hogy egyre több fiatal gazda tevékenykedik ezen a területen, és a magyar húsmarha a világ vezető piacain egyre nagyobb sikereket ér el. A kedvező környezeti adottságoknak és a növekvő szakértelemnek, illetve tapasztalatnak köszönhetően a magyar marhahús külföldön az egyik legkeresettebb árucikk. Sajnálatos tény, hogy a magyar fogyasztók körében ismeretlen, sőt gasztronómiai kultúránkból szinte eltűnt a magyar marhahús fogyasztása. A piacról teljesen kiszorította a kedvezőbb áron előállított és könnyebben elérhető sertés- és baromfi-hús. Ezen a későbbiekben indokolt lenne változtatni, ami remek feladat lehet egy termelőnek, vagy akár

egy településnek, hiszen számos prioritás rejlik mögötte. Ezen prioritások közé tartozhat például a saját márkás termékek, helyi termékek előállítás.

Szarvasmarha-állományunk az elmúlt évtizedben 2010-ben érte el a mélypontot, ami a 2008-as gazdasági válságnak, és az ebből fakadó gazdasági recesszióknak tudható be. A létszám 2008-2009-hez képest 18-19 ezer darabbal esett vissza. Ez döntően a húsmarhaállományt érintette, hiszen a tehénállomány csupán 3 ezer darabbal csökkent. Az ágazat azonban gyorsan túllendült a nehézségeken. Ez a nagymértékű állami és európai támogatásoknak köszönhető, ugyanakkor a felvásárlópiacok bővülésének, illetve az árak emelkedésének is nagy szerepe volt a gazdaság gyors regenerálódásában.

A Központi Statisztikai Hivatal (2016) szerint a szarvasmarha-állomány 2011 óta folyamatosan bővül. 2015-ben a gazdák az egy évvel korábbihoz képest 2,3%-kal több jószágot tartottak. A legfrissebb adatok alapján a teljes, 821 ezer darabos szarvasmarha-állományból 368 ezer darab a tehenek száma, ami egy év alatt 2,4%-os növekedésnek felel meg. Az ágazat szempontjából öröndetes, hogy a vágásra nevelt és a kettőshasznosítású csoportoknál a létszám mérsékelt ütemben ugyan, de folyamatosan emelkedik.

A cikkben vizsgált hipotézis szerint hazánkban a legeredményesebb és leggazdaságosabb a legelőre alapozott, úgynevezett klasszikus tartás. Ez a hipotézis a módszertani leírásban részletezett két tartási körülmény előnyeinek és hátrányainak bemutatásával került tesztelésre. A kétféle tartási technológia a zárt, karámmal ellátott tartástechnológia, illetve a legelőre alapozott, klasszikus húsmarhatartás. A cikk gyakorlati részének elkészítésében segítséget nyújtott egy fiatal gazdával készített interjú, aki maga is nemrég hozta létre a saját gazdaságát.

Anyag és módszer

A kutatás során felmerült az a probléma, hogy a vizsgált térségben (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Ózd) nagyméretű egybefüggő legelők kialakítására nincs lehetőség. Ennek okai egyrészt a szabdalt terepviszonyok, valamint a túlságosan apró tulajdonosi hányadok. Az elérhető információk alapján az osztatlan közös tulajdonú földek birtokrendezése megkezdődött, ez azonban nem jelenti azt, hogy lehetővé válik a nagygazdaságok kialakítása. A „felaprózott” földek megvásárlása ugyanis rengeteg időt és energiát emésztene fel, és egyesítésük sem vezetne komolyabb eredményre.

A cikk elsődleges célja egy induló gazdaság beruházási költség-igényének meghatározása volt, amely a valós árakon és költségeken alapszik. Kétféle technológiai alternatíva merült fel, a helyi gazdasági viszonyokat figyelembe véve. Az adatokat forrásai főként hirdetések voltak, illetve Mészáros (2014) által közölt publikáció, a magyar húshasznú szarvasmarhát tartó vállalkozások vagyoni helyzetének vagyoni és jövedelmi elemzéséről. A számítások során az állatorvosi költségek – bár jelentősek lehetnek – nem kerültek figyelembe vételre, mert ezekkel a költségekkel kapcsolatban számos eltérés lehet. Egyrészt, ha a gazdálkodó maga is állatorvos, jelentős előnyt élvez a gyógyszerek beszerzését illetően, továbbá saját magának munkadíjat sem fog felszámolni. Meg kell említeni ebben az esetben a betegségek korai felismerését is, ami szintén csökkenti a kezelés költségeit. Másrészt az állatorvosok eltérő tarifával dolgoznak, és a gazdák földrajzi elhelyezkedése jelentős szóródást okoz az aktuális kezelési költségek alakulásában.

A költség-haszon elemzés a Chikán (2008) által megadott, valamint azt Agrárgazdasági Kutató Intézet által publikált módszertan alapján készült. Az Agrárgazdasági Kutató Intézet részletes

adattartalommal és elemzéssel nyomtatott formában, „A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete 2011” címmel adta közre az eredményeket. Az évente megjelenő tanulmány adatbázisát 2001 óta a magyarországi tesztüzemi rendszerhez tartozó gazdaságok adják.

Egy költség-haszon elemzés elkészítése sokat segít abban, hogy a vállalat azokra a feladatokra tudjon koncentrálni, melyek befolyásolják a már korábban kialakított stratégiáját. Mindez azért fontos, mert a jól felmért és elkészített költség-haszon elemzés a későbbi döntéseinkre is hatással lehet.

A beruházási költségek elemzésénél figyelembe vett gazdaság paraméterei az alábbiak a figyelembe vett zárt, karámmal ellátott és a legelőre alapozott, klasszikus húsmarhatartás technológia esetén is:

- A legelőterület mindkét tartási körülmény esetében 50 számosállat igényeit elégíti ki.
- A legelőket folyamatosan ápolják, a legeltetésre alapozott tartási módnál szakaszos legeltetés folyik. Ennek a módszernek köszönhetően, az éves fűhozam 7000 kilogramm/hektár.
- A legelőterületek arra alkalmas hányadában hibrid szudáni fűvet vetnek, amit évente többször kaszálnak, illetve a legeltetett tartásnál őszelejtől legeltetnek.
- A borjakat mindkét esetben 6–7 hónapos korban 230–250 kilogrammos súllyal választják le. Ekkor kerülnek a hizlaldákba, ahol 6–7 hónap alatt elérik a 600–620 kilogrammos vágósúlyt.
- A választott fajta, a magyartarka és a charolais keresztezés, 1 kilogramm súlygyarapodáshoz 3 kg abrakot használ fel, és naponta 1300-1400 grammot gyarapszik.

Mindkét tartástechnológiai változat esetében 50 db ivarérett, már az első évben borjakat nevelő állomány volt a kiindulási alap.

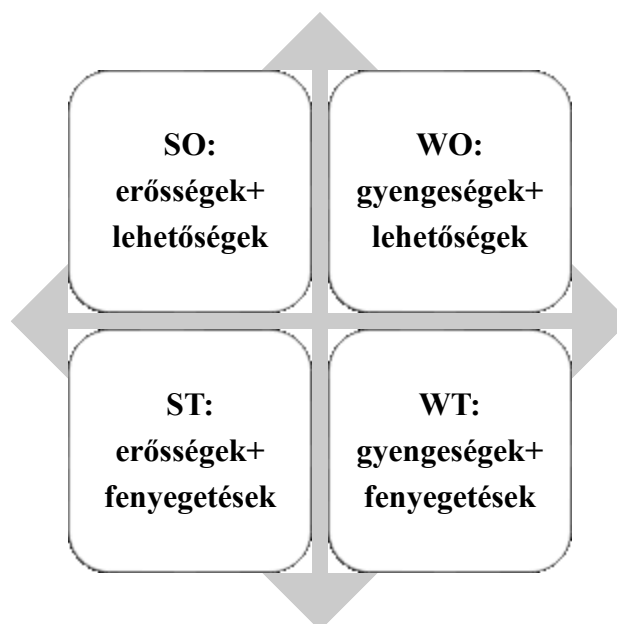
A rendelkezésre álló szakirodalmak áttekintése után szükségessé vált egy szakmai interjú készítése, a téma helyes feldolgozásához.

A primer adatok gyűjtésére tehát a szekunder adatok összegyűjtése és elemzése után került sor Malhotra (2006, p. 160.) utasításának megfelelően miszerint „a primer adatok gyűjtésének előfeltétele a rendelkezésünkre álló szekunder adatok vizsgálata”. Tehát mindig a szekunder adatokkal kell kezdeni a vizsgálatot és csak akkor térhetünk át a primer adatok gyűjtésére, ha a szekunder adatforrásokat már kimerítettük, vagy csak csekély mértékben tudjuk azokat hasznosítani (Malhorta, 2016).

Az alkalmazott mélyinterjú Malhotra (2001) meghatározása szerint nem más, mint egy strukturálatlan, közvetlen, személyes interjú, melynek hossza legalább fél óra, de adott esetben az egy órát is elérheti.

A jövőbeli fejlesztési területek feltárásában SWOT-elemzés alkalmazása segített.

A SWOT-elemzés, azaz az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek azonosítása segítségével kialakítható egy 2x2-es mátrix az alább vázolt módon, melyben el lehet helyezni a lehetséges stratégiai útvonalakat:

1. ábra: A SWOT-elemzés dimenziói

Forrás: saját szerkesztés

Eredmények

A fajtaválasztás indokai

A számítások alapjául szolgáló fajták kiválasztási szempontjai a szóba jöhető egyéb fajták közül az alábbiakban összegezhető.

Charolais:

A Charolais francia eredetű húsmarha, melynek tisztavérű állománya világszerte nagy számban fordul elő. A fajta kiváló simulékonyságának és alkalmazkodóképességének köszönhetően kiváló az egyéb fajták genetikájának feljavítására. A megfelelő keresztezés hatására létrejött egyed kimagasló tulajdonságokkal rendelkezik, és húsa a keresztezése ellenére is keresett a piacokon. „Versenyképes az összes húsmarha fajtával, sőt a nehéz hasított felek termelésében szinte legyőzhetetlen. Nagy a fejlődési erélye, jó a gyarapodási készsége és nagytömegű az izomzata. Ezért tartozik a világon a legismertebb és legkedveltebb fajták közé” (Tózsér, 2003). Sikerességét az is jellemzi, hogy valamennyi mesterséges megtermékenyítő állomáson megtalálható a szarvasmarhát tartó gazdák nagy öröme, hiszen manapság minden húsmarhatartó arra törekszik, hogy tökéletesen ki tudja elégíteni a piacot, és nem utolsósorban olyan egyedeket állítson elő, melyek tartása gazdaságos és jövedelmező számára. Nem mellékes az a fajta mellett szóló tény sem, hogy a felvásárlók kis- és nagy súlyban egyaránt keresik. Ennek oka, hogy kis-és nagy súlyban is jó továbbfeldolgozási alapanyag, tehát technológiai tulajdonságai jók.

Magyar tarka:

Kettős hasznosítású fajta. Tejtermelése elmarad a szakosodott fajtákétól, azonban hústípusú egyedek keresztezésénél jól használható a magasabb tejhozam miatt. Előnye, hogy kialakításuk során a borjúnevelési képességük kiemelkedő, és a hústermelés területén is jó eredményeket mutatnak. Kialakulása során számos nyugati hegyi fajta játszott szerepet, ilyen például a szimentáli, a vörös tarka, pinzgau, borzderes fajták. Hazánkban ennek megfelelően számos tájfajtája jött létre, melyek közül kiemelkedtek a vasi és bonyhádi tájfajták. A tenyésztői

munkának köszönhetően a fajta egyre népszerűbbé vált. Kedvező tulajdonságainak köszönhetően árutermelő gazdaság kialakítása esetén jól alkalmazható borjúnevelésre.

A zárt karámmal ellátott tartástechnológia paraméterei

Először azokat a költségeket kerülnek bemutatásra, melyek mindkét technológia esetén azonosak. A többletként fellépő, illetve az eltérő árak az elemzésben találhatóak. Az árak minden esetben nettó árak, a gépeket pedig használtan vásárolja meg a gazdaság. Az árak 1 ha föld művelésére vonatkoznak abban az esetben, ha minden műveletet egyszer végeznek el. Az egyes tételek tehát részletesen:

- 50 db tehén megvásárlása: 450 000 Ft/db, nettó áron számolva összesen 22 500 000 Ft
- Mtz 82-es üzemképes homlokrakodóval ellátott traktor ára: 1 200 000 Ft
- Körbálázó (márkától függetlenül): 500 000 Ft
- Rendkezelő: 130 000 Ft
- Eke: 230 000 Ft
- Borona: 60 000 Ft
- Pótkocsi: 800 000 Ft
- Kasza: 220 000 Ft

A gépek és az állomány összes költsége:

25 640 000 Ft

- Kaszálás költsége: 5 000 Ft
- Rendkezelés költsége: 7 000 Ft
- Bálázás költsége: 3 500 Ft
- Behordás költsége: 3 500 Ft
- Szántás, vetés, boronálás: 21 000 Ft

1 ha föld egyszeri megművelésének ára:

40 000 Ft

- Kietetés költsége: 2 000 Ft
- Trágyázás, annak elhordása (amennyiben a trágyatároló helyben van): 15 000 Ft

Az egyéb költségek összesen:

17 000 Ft

Az elemzés elkészítése során épületberuházás azért nem szerepel a vizsgálandó tényezők között, mert a legtöbb helyen, ahol állattartás gondolatát fontolgatják, valamilyen épület biztosan rendelkezésre áll, aminek átalakítása minimális költséggel jár. Az itatást általában fűrt kútról végzik, így ennek költsége sem került a tényezők közé. Nagyon kevés olyan belterület van, ahol nincsen fűrt kút az ingatlan vagy telephely területén.

A gazdaság bevételi forrásai:

- EU-támogatás összege forintban, ha az euro árfolyama 310 Ft:
 - Egy húshasznú tehén után járó támogatás: 49 600 Ft
 - Hízott bika: 15 252 Ft

Összesen (50 db tehén után):

2 480 000 Ft

- 25 db választott bika esetén: 381 300 Ft

Összes bevétel támogatásból:

2 861 300 Ft

A hízott bika esetén kilónkénti 860 forintos árral számolva, ha a bikák súlya átlagosan 700 kilogramm, a bevétel:

15 050 000 Ft

Földalapú támogatás összege:

- SAPS támogatás forintban kifejezve: 44 144 Ft/ha
- Zöldítés összege forintban kifejezve: 24 614 Ft/ha

Bérmunka igénybe vétele esetén a gépek költségei jelentősen csökkenthetők. A rendelkezést, a bálázást, valamint a behordást tehát érdemes bérmunkába adni, melynek költsége bálánként 800 és 1 100 forint között mozog. Az ingadozó piaci árak miatt 950 forintos középárral lehet számolni. Az 50 darab marha és szaporulata szénával és alomszalmával együtt 3 000 darab bálát igényel. Ennek teljes összege:

2 850 000 Ft

A zárt, karámmal ellátott tartástechnológia jellemzője a kötetlen tartás, 55 cm jászolhossz/állat, napi 3 kg szalma felhasználása almozásra, mélyalmos tartás megvalósítása. Az állatok nincsenek legelőre hajtva, hanem karámmal ellátott istállóban kötetlenül vannak tartva. Ez a módszer ott kedvező, ahol a tulajdonban lévő területek nem koncentráltan helyezkednek el, a legeltetés így megvalósíthatatlan.

A tartás előnye, hogy az állatok csak annyit kapnak enni, amennyit a hasznosításuk megkíván, tehát nincs pazarlás. Az egyedek jól megfigyelhetők, az esetlegesen fellépő sérülések és betegségek gyorsabban észrevehetőek. Az állatok a rendelkezésre álló legelőt nem hasznosítják túl. A szaporulat súlygyarapodása nagyobb, hiszen „nem mozogják le” a lerakódott súlymennyiséget. Évszaktól függetlenül az állomány termelése kiegyensúlyozott, egyenletes, ami az értékesítés során előnyt jelenthet.

Ez a tartási mód viszont költségesebb, hiszen az állatokat sokkal többször kell kitrágyázni, illetve a borjakra igaz, hogy ugyan egységesebbek és hamarabb felnőnek, de a húsösszetételük romolhat a mozgáshiány miatt. Ez a tartási körülmény ott gazdaságos, ahol rendelkezésre áll a munkaerő, tehát főként az önkormányzatoknál a kötelező közfoglalkoztatás miatt.

Legelőre alapozott klasszikus húsmarhatartás

A legeltetés ideje 150–180 nap, a téli szálláson eltöltött idő 180–200 nap. A nyári legeltetés saját, illetve bérelt területeken folyik. A bérelt legelőterületek költsége hozzáadódik a fentebb részletezett tartási mód költségeihez, melyeknek értéke a vizsgált régióban 5 000 Ft. A legelők szakaszos legeltetéssel vannak hasznosítva, és az egyes szakaszokat villanypásztor veszi körül. Az állatok egész nap a legelőn vannak, az éjszakát is ott töltik. A legelőterület folyamatos ellenőrzése elengedhetetlen, hiszen az időjárási körülmények megváltozását követően az állatok tönkretelhetnek azt.

Folyamatos esőzés hatására taposási kár léphet fel, míg nagyobb szárazság esetén a túllegeltetés veszélye állhat fenn. Az ilyen nem kívánt hatások elkerülése érdekében egy gulyaszállást kell létesíteni, ahová az állatok a megváltozott körülmények esetén behajthatóak. Ilyenkor kiegészítő etetést kell végeznünk. Az itatást lajtos kocsi végzi, ahol az állatok a szükséges sót is megtalálják. Télen a már említett gulyaszálláson tartózkodnak, amit célszerű emelkedőn kialakítani, hogy az esővíz ne tudjon felgyülemelni, és a szállás ne változzon „sártengerré”.

A szálláson az almozás nélkülözhetetlen az állatok komfortérzetének elérése érdekében. Ezen a szálláson az állomány tartható fedett épület nélkül is. Ilyenkor egy szélfogó palánkról kell gondoskodni. Ez rendszerint deszkából készül úgy, hogy a deszkák között rést hagynak ki. 50 db tehénre számolva a deszkapalánk 7–7,5 méter hosszú, és 5 méter magas. Az állatok etetése

a pazarlás elkerülése érdekében jászolból történik, ami a szálláshelyen van kialakítva. Ez egy féleresztes fedett etetőtér, amit igény szerint szilárd burkolattal lehet ellátni. Ez tovább növelheti a költségeket.

A borjak részére külön borjúóvodát szükséges létesíteni, ahol korlátlanul hozzájuthatnak szálás- és szemestakarmányhoz egyaránt. Ez a módszer azonban az időjárásnak sokkal inkább ki van téve. Megfelelő időjárás esetén a költségek minimálisak, és jelentősebb bevételre lehet szert tenni. Ennek azonban az ellenkezője is előfordulhat, tehát ha a körülmények mostohára fordulnak, a kiadások egyszerre ugrásszerűen megnövekednek.

Bármelyik módszert választjuk is a fentebb leírtak után, a legnagyobb kiadási tétel mindenképpen az élőmunkaerő. A húsmarhatartás költségei nem viselik el a gépiesítést. A kézi munkaerő nélkülözhetetlen. A piacon rendelkezésre álló munkavállalók többsége azonban képzetlen, ezáltal alkalmatlan a feladat betöltésére. Számos gazdaság küzd azzal a problémával, hogy hiába fizetné meg a munkaerőt, egyszerűen nem talál a feladatra alkalmas, lelkiismeretes embert. Márpedig a húsmarhatartás csakis jól képzett és szakmailag felkészült embereket igényel. A régi idők termelőszövetkezeteivel együtt sajnálatos módon az ilyen emberek is ki-/megöregedtek, meghaltak. A helyükre lépő generációval az a baj, hogy nem szeretné ezt a munkakört végezni. A vállalkozó kedvű fiatal gazdálkodók ennek eredményeként munkaerőhiánnyal szembesülnek. Sajnos erre a problémára hiába nem lehet megoldást találni. Aki tehát állattartásra adja a fejét, az jobb, ha megszokja, hogy saját magának kell a feladatokat ellátnia, mert csak ebben az esetben tud nyereségesen gazdálkodni, ami viszont szabad idejének feláldozásával jár.

Egy fiatal gazdával készített interjú főbb tapasztalatai

A mélyinterjú alanya Kurunczi Péter, aki a Baranya megyei Dévaványán gazdálkodik. Mivel a magyar nyelven rendelkezésre álló szakirodalom mennyiségileg nem megfelelő a téma alaposabb feldolgozásához, fontos volt egy a témában jártas gazdálkodó véleményének figyelembe vétele. Szükségessé vált továbbá a szakirodalmi feldolgozás során szerzett ismeretek igazolása a gyakorlatban. Természetesen egyetlen interjú elkészítése még nem elegendő, de mégis jó rálátást nyújt az ágazat jelenlegi helyzetére.

Az interjúalany az interjú készítésekor 46 darab tehénnel és egy darab tenyészbikával rendelkezett. Ezek döntően húshasznú vérségűek, mert a jövőben tisztavérű tenyésztéssel szeretne foglalkozni. Az állatokat egész évben legelőn tartja, mert elmondása szerint számára ez a leginkább kifizetődő: nem kell drága gépeket beszereznie, illetve alkalmazottat vagy alkalmazottakat foglalkoztatnia.

A borjak eladásánál kezdetben ismerősi körből szerezte be a felvásárlók telefonszámait. Ahogy nagyobb létszámra tett szert, és a minőséget folyamatosan tudta biztosítani, már nem neki kellett keresnie a felvásárlókat, hanem a felvásárlók keresték meg őt. Itt fontos megjegyezni, hogy ha hazánkban működnének megfelelő integrációk, akkor a gazdák számára könnyebbé válhatna az állatok értékesítése. Az interjú alanya sem tud az ágazatban működő integrációkról. Egyetlen egyesületet említett, a Hortobágy Menti Húsmarha-tartók Egyesületét.

Elmondta azt is, hogy saját maga nem szokott pályázatokat benyújtani, hanem inkább támogatást vesz igénybe, mert a pályázatok elbírálása véleménye szerint sokszor ésszerűtlenül történik, továbbá nincs összhang a pályázat által nyújtott előny és a megkövetelt feltételek költségvonzata között.

SWOT elemzés

A SWOT-elemzés során megvizsgált négy építőelem a szakirodalmi vizsgálat alapján összefoglalva a következő:

- **Erősségek:** a választott fajták jó genetikai háttere (a magyartarka könnyű ellése, jó tejtermelő képessége, charolais jó alkalmazkodóképessége); kiváló legelőkészség gyengébb termőterületeken is; magas támogatási összeg; az előállított végtermék könnyű értékesítése.
- **Gyengeségek:** a felvásárlóknak és a piacnak való kiszolgáltatottság; integráció hiánya; szakemberhiány; az új belépők szűk kapcsolati hálóból fakadó értékesítési nehézségei; ingadozó támogatási összeg; belföldi fizetőképes kereslet hiánya; a marhahúsfogyasztás magyar gasztronómiában jelentkező visszaesése; magas indulótöke-igény.
- **Lehetőségek:** emelkedő összegű állami támogatások; megfelelő piacszabályozás; települések önellátóvá válása; beruházási kedvezmények.
- **Veszélyek:** időjárásnak való kitettség; felvásárlási ártól való függés; korábbi anomáliákból fakadó fogyasztói bizalomvesztés (BSE járvány ideje óta)

A fentiek alapján elkészített, továbbfejlesztett SWOT-mátrix (1. táblázat) szemléletesen mutatja be a fejlesztendő területeket, illetve az ágazat kitörési lehetőségeit. Minden dimenzióban egy-egy elemet került kiválasztásra, és az itt bemutatott módon a fennmaradó elemekre is hasonló mátrixot lehet elkészíteni.

1. táblázat: A SWOT által meghatározott dimenziók a húsmarhaágazatra nézve

SWOT elemzés	<i>Erősségek (S):</i> a fajták jó genetikai tulajdonságai	<i>Gyengeségek (W):</i> integráció hiánya
<i>Lehetőségek (O):</i> emelkedő állami támogatási összegek	Állami támogatásból húsmarhatenyésztő gazdaság létrehozása.	A gazdák együttműködésével hozzanak létre integrációt!
<i>Veszélyek (T):</i> a felvásárlási ártól való függés	A gazdák harcoljanak ki elfogadható szinten rögzített felvásárlási árakat!	Integrációba való tömörüléssel az ágazat alkupozíciójának növelése.

Forrás: saját szerkesztés

Ez az elemzés természetesen nem örökérvényű, hiszen a húsmarhaágazatban történő változások vagy a környezet formálódása (itt a környezet alatt a termelési, piaci környezetet értem) a tényezők felülvizsgálatát követeli meg, ami adott esetben a stratégia módosítását vonja maga után.

Következtetések

Összességében megállapítható, hogy a húsmarhatartás és –tenyésztés a kezdeti nagyobb beruházás után rövid időn belül megtérül. A költségek csökkentése érdekében érdemes pályázatokat benyújtani. A munkaerőhiány miatt azonban a gazdaság feladatainak ellátása a gazda részéről napi 24 órás felügyeletet igényel, ami miatt kevesebb idő jut a pályázatok figyelésére, a támogatások határidőn belüli leadására stb. Ilyenkor tehetnek jó szolgálatot a gazda számára a rendelkezésre álló falugazdász hálózat, illetve a szaktanácsadók. Egyre több pályázati előírásban kötelező egy szaktanácsadó alkalmazása, hiszen ez növeli a

versenyképességet és a gazda piacon betöltött szerepét. A szaktanácsadók díja a legtöbb esetben visszatéríthető, azaz a gazda számára teljesen ingyenes.

A vizsgált településen, Ózdon, az elmúlt években számtalan beruházás valósult meg annak érdekében, hogy az önkormányzati intézmények önellátóvá válhassanak. Kezdetben növénytermesztéssel foglalkoztak, majd a gazdaságot tovább fejlesztve, állattartásba állattenyésztésbe is belefogtak. Jelenleg baromfit és juhot tartanak. A fejlesztés további szakaszában tervezik szarvasmarhák vásárlását is, mely egy újabb lépcsőfok a végleges függetlenség felé.

A cikk az önkormányzatok részére is ötletként, támogatható elképzelésként szolgálhat – természetesen a helyi adottságokat, elképzeléseket figyelembe véve. Ózd és vonzáskörzete igen nagy, s a hozzá, illetve a mellette működő települések közül jelentősen kimagaslik. Ezt a vezető szerepet kihasználva a település belevághatna egy esetleges nagyobb beruházás megvalósításába. Csatlakozási, együttműködési partnerséget alakíthatna ki a környező falvakkal, városokkal. Adott esetben közösen létrehozhatnának egy integrációnak megfelelő szervezetet, állattenyésztésre és növénytermesztésre egyaránt. Közösen sikeresebben vehetnének részt a pályázatokon, s együttes erővel már nem csak saját ellátásra tudnának termelni. Amennyiben a megtermelt árut minél magasabb feldolgozási szinten tudják értékesíteni, annál nagyobb többletjövődelemre tehetnének szert.

A fentiekben leírtak mindegyike hozzájárulhatna ahhoz, hogy a térség beépüljön az ország vérkeringésébe, hiszen a munkaerő rendelkezésre áll, így ezzel a tevékenységgel a foglalkoztatottsági ráta javulna. A létrejövő munkahelyek miatt vélhetően a demográfiai mutatók is javulnának, hiszen kevesebb lenne az elvándorlás, és nőne az életszínvonal is. A megtermelt termékekre saját emblémát lehetne tenni. A védjeggyel ellátott termékek magasabb áron adhatók el. Manapság a fogyasztók egyre inkább keresik az olyan termékeket, amiket jól betudnak azonosítani, és tudják, hogy az adott termék honnan származik, és miből készül. A saját védjegy hatására nemcsak az ország egész területén, hanem akár külföldön is megismerhetnék a települést és környékét. Végül, de nem utolsó sorban mindez jó példa lehetne a többi, hasonló adottságokkal és problémákkal küzdő település számára.

Irodalomjegyzék

1. Chikán, A.:(2008): Vállalatgazdaságtan. Budapest, Aula Kiadó, pp. 477-479., ISBN 978 963 9698 60 4
2. Ghauri, P. – Grønhaug, K. (2011): Kutatásmódszertan az üzleti tanulmányokban. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 05 8978 9
3. Malhotra, N. K. (2001): Marketingkutató. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, ISBN 963 16 3084 6
4. Márton, I.: (2003): A húsmarha tenyésztésének és tartásának gyakorlata, Budapest, Szaktudás Kiadó Ház, p. 132. ISBN:9789639553057
5. Márton, I.: (2013): Versenyképes húsmarhatartás. Budapest, Szaktudás Kiadó Ház, p. 186. ISBN:9786155224324
6. Motika, D.: (2004): A húsmarha tenyésztésének gyakorlata, Budapest, Gazda Kiadó, p. 150.
7. Stefler, J.: (2014): A magyartarka tenyésztése, Budapest, Magyartarka Tenyésztők Egyesülete, pp. 26–67.+167–194.+248.
8. Szabó, F.: (2005): Húsmarhatenyésztés. Budapest, Mezőgazda Kiadó, pp. 15-112.+375., ISBN 963-286-169-8

9. Tózsér, J.: (2003): A charolais fajta hazai tenyésztése, Budapest, Mezőgazda Kiadó, p. 266.
10. Agrárgazdasági Kutató Intézet
 - a. <https://www.aki.gov.hu/publikaciok/publikacio/a:579/A+fobb+mezogazdasagi+agazatok+koltség-+és+jövedelemhelyzete>
 - b. <https://www.aki.gov.hu/>
 - c. <https://www.aki.gov.hu/publikaciok/publikacio/a:579/A+fobb+mezogazdasagi+agazatok+koltség-+és+jövedelemhelyzete>
11. <http://www.charolais.hu/ujweb/index.php/hu/charolais-fajta/bemutatas>
12. Mészáros K. (2014): A magyar húshasznú szarvasmarhát tartó vállalkozások vagyoni és jövedelmi helyzetének, Gödöllő, pp 146-155
13. http://epa.oszk.hu/02000/02067/00030/pdf/EPA02067_animal_welfare_2014_2_146-156.pdf
14. <http://genmegorzes.hu/magyar-tarka-szarvasmarha.html>